

ELEKTRONİK TİCARET BELGELERİ KANUN TASARISI 2022^(*)

Çev. Alperen Furkan TAŞ^(**)

GİRİŞ

Uluslararası ticaret endüstrisinin her yıl dünya çapında 28 milyar ticaret belgesi ürettiği tahmin edilmektedir. Bu noktada devletler, evrak maliyetlerinin düşürülmesi, ticaretin daha kolay ve hızlı hale getirilmesi ve çevrenin korunması amacıyla ticari belgelerin dijitalleştirilmesi konusuna ağırlık vermektedir. Bahse konu devletlerden biri de dünya ticaretinde öncü konumunda olan Birleşik Krallık'tır. Birleşik Krallık, kendi ulusal hukukunda elektronik ticaret belgelerinin kullanımının hukuki altyapısını oluşturmak amacıyla Mart 2022'de konuya ilişkin bir rapor yayımlamış ve bu raporla birlikte bir kanun tasarı metni de sunmuştur.¹ "Elektronik Ticaret Belgeleri Kanun Tasarısı 2022 (Electronic Trade Documents Bill 2022)"² başlığı altında yayımlanan bu kanun tasarı metni, 2022-

(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 20.02.2023 - Kabul Edildiği Tarih: 12.03.2023.

Atıf Şekli: Alperen Furkan Taş, "Elektronik Ticaret Belgeleri Kanun Tasarısı 2022", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIII, S. 1, 2023, s. 903-909.

DOI: 10.52273/sduhfd..1253838.

Bu çalışma, "Electronic Trade Documents Bill 2022" adlı kanun tasarısının Türkçe çevirisidir. Kanun tasarı metninin orijinal kopyası için bkz. <<https://bills.parliament.uk/publications/47901/documents/2301>> (Erişim Tarihi: 16.02.2023).

(**) Northumbria Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, Newcastle upon Tyne, İngiltere.

E-posta: alperen.tas@northumbria.ac.uk.

Orcid: <http://orcid.org/0000-0002-5501-0551>.

¹ Rapor ve kanun tasarı metni için bkz. <<https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/lawcom-prod-storage-11jsxou24uy7q/uploads/2022/03/Electronic-Trade-Documents-final-report-ACCESSIBLE-1.pdf>> (Erişim Tarihi: 11.03.2023).

² Her ne kadar kanun metninin 7. maddesinden de anlaşılacağı üzere söz konusu kanuna "Electronic Trade Document Act 2022" yani "Elektronik Ticaret Belgeleri Kanunu 2022" olarak atıf yapılması öngörülmüşse de ilgili metin henüz Kanun Tasarısı (Bill) hükmündedir. Bu sebeple "Kanun (Act)" yerine "Kanun Tasarısı (Bill)" ifadesi kullanılmıştır.

2023 Birleşik Krallık ulusal parlamentosu programına dahil edilmiş ve kanunlaşma aşaması başlamıştır. Mezkûr Kanun Tasarısı, dünya ticaret gündeminde kendisine geniş yer bulmuş ve çoğu çevrelerce dijitalleşme ve elektronik ticarete geçiş sürecindeki en önemli adımlardan biri olarak değerlendirilmiştir.

Elektronik Ticaret Belgeleri Kanun Tasarısı, Birleşik Krallık'taki mer'î hukukta olduğu gibi zilyetlik (*possession*) kazanımının ve devrinin ancak maddi (*tangible*) belgelerle mümkün olacağını; soyut ve/veya elle tutulamayan (*intangible*) belgelerin bu noktada geçersizliğini öngören hukuki düzenlemelerden ayrılmaktadır. Bu bağlamda Kanun Tasarısı, elektronik belgeler, tokenlar vb. maddi olmayan eşyaların da belirli kurallar çerçevesinde maddi belgelerle aynı konumda değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır ve böylece literatürde “zilyetlik sorunu (*possession problem*)” adıyla ele alınan problemleri çözmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu Kanun Tasarısı, blok zincir teknolojisi gibi gelişen teknolojilerin kullanımı ve bu bağlamda dijital platformlar vasıtasıyla yapılacak elektronik işlemler için hukuki bir temel inşa etme gayesi de gütmektedir.

Dünya üzerindeki en büyük iş sahalarından olan taşımacılıkta ve ticarete, elektronik ve dijital ticaret belgelerinin yaygın olarak kullanılmasının kaçınılmaz olduğu günümüzde, bu yönde güçlü bir temayülün oluşması amacıyla güvenilir bir sisteme ve hukuka ihtiyaç olduğu aşikardır. Bu eksiğin kapatılması noktasında Elektronik Ticaret Belgeleri Kanun Tasarısı ile önemli bir adım atılmıştır. Kanun Tasarısı, her ne kadar ulusal statüde olsa da Birleşik Krallık Devleti'nin dünyadaki konumu göz önünde bulundurulduğunda diğer ulusal hukuklara ve hatta uluslararası ticaret hukukuna dijitalleşme yolunda ışık tutacak niteliktedir.

Elektronik Ticaret Belgeleri Kanun Tasarısı, uluslararası ticaretin hemen hemen her safhasında söz sahibi olan ve jeopolitik konumu ile uluslararası taşımacılıkta önemli bir yer işgal eden Türkiye için de dijital dünyaya geçiş aşamasında önem arz eden bir hukuk metnidir. Bu bağlamda söz konusu Kanun Tasarısının Türkçe'mize kazandırılmasının faydalı olacağı düşünülerek bu çeviri yapılmıştır.

ELEKTRONİK TİCARET BELGELERİ KANUN TASARISI 2022
(ELECTRONIC TRADE DOCUMENTS BILL 2022)
TÜRKÇE ÇEVİRİSİ

Elektronik ticaret belgelerine ilişkin ve bununla bağlantılı amaçlar için hükümler getiren bu Kanun Tasarısı; en mükemmel majesteleri Kral tarafından ve Ruhani ve Dünyevi Lordlar Kamarasının ve Avam Kamarasının tavsiyesi ve rızasıyla; bu mevcut toplanan parlamentoda ve aynı otorite tarafından aşağıdaki şekilde kanunlaştırılacaktır:

1. “Kâğıt Ticaret Belgesi”nin Tanımı

- (1) Bir belge, bu kanunun amaçları doğrultusunda aşağıdaki şartların varlığı halinde “kâğıt ticaret belgesi” olarak kabul edilir:
- (a) Kâğıt biçimindeyse,
  - (b) Aşağıdakilerle bağlantılı olarak Birleşik Krallık’ın en az bir bölgesinde yaygın olarak kullanılan türde bir belgeyse,
    - (i) malların ticareti veya taşınması veya
    - (ii) bu ticaret veya taşımanın finansmanı.
  - (c) Kişinin bir yükümlülüğün ifasını talep etmesi için kanun, ticari teamül, kullanım veya uygulama gereği belgenin zilyetliğini elinde bulundurması gerekiyorsa.
- (2) Aşağıda sayılanlar, birinci fıkranın (b) bendinde zikredilen ve yaygın olarak kullanılan belgelere örnek olarak verilebilir:
- (a) Kambiyo senedi;
  - (b) Ödeme senedi;
  - (c) Konişmento;
  - (d) Gemi teslimat emri;
  - (e) Depo makbuzu;
  - (f) Yükleme ordinosu;
  - (g) Deniz sigorta poliçesi;
  - (h) Yük sigorta sertifikası.

2. “Elektronik Ticaret Belgesi”nin Tanımı

- (1) Bu madde hükmü, elektronik biçimdeki bilgilerin, kâğıt biçimdeki bir belgede yer alması halinde, ilgili belgenin kâğıt ticaret belgesi olarak kabul edilmesine yol açacak nitelikteki bilgilerin söz konusu olduğu hallerde geçerlidir.
- (2) Aşağıda sayılan kriterler doğrultusunda güvenilir bir sistem kullanıldığı takdirde; bilgiler, mantıksal olarak ilişkili oldukları elektronik biçimdeki diğer bilgilerle birlikte bu kanunun amaçları doğrultusunda “elektronik ticaret belgesi”ni oluşturur:
  - (a) belgeyi, herhangi bir kopyadan ayırt edilebilecek şekilde tanımlayan,
  - (b) belgeyi yetkisiz değişikliklere karşı koruyan,
  - (c) aynı anda birden fazla kişinin belge üzerinde tasarrufta bulunmasının mümkün olmamasını sağlayan,
  - (d) belge üzerinde tasarruf yetkisi olan kişinin, bu yetkisini göstermesine izin veren ve
  - (e) belge üzerinde tasarruf yetkisini haiz olan kişiyi, belgenin devrinden hemen önce bu yetkiden mahrum bırakabilecek etkiye sahip olan (meğerki bu kişi devralan kişi olmasından dolayı belge üzerinde tasarrufta bulunabiliyor olsun).
- (3) İkinci fıkranın amaçları doğrultusunda;
  - (a) bir kişi bir belgeyi (yasal olarak hakkı olsun veya olmasın) kullandığında, devrettiğinde veya başka bir şekilde elden çıkardığında o belge üzerinde tasarrufta bulunmuş sayılır ve
  - (b) müştereken tasarrufta bulunmuş kişiler, tek kişi olarak muamele görür.
- (4) Üçüncü fıkranın (a) bendi bağlamında, bir belgeyi okumak veya görüntülemek, tek başına ilgili belgenin kullanılmış sayılması için yeterli değildir.
- (5) Birinci fıkranın amaçları doğrultusunda bir sistemin güvenilir olup olmadığı tespit edilirken dikkate alınabilecek hususlar aşağıda sayılanları içerir:
  - (a) sistemin işleyişi için geçerli olan tüm kurallar;
  - (b) sistemde tutulan bilgilerin bütünlüğünü güvence altına almak için alınan önlemler;

- (c) sisteme yetkisiz olarak erişimi ve sistemin yetkisiz bir biçimde kullanımını önlemek için alınan her türlü önlem;
- (d) sistem tarafından kullanılan donanımın ve yazılımın güvenliği;
- (e) bağımsız bir kurum tarafından yapılan herhangi bir sistem denetiminin düzenliliği ve kapsamı;
- (f) denetleyici veya düzenleyici işlemlere sahip bir kurum tarafından yapılan sistemin güvenilirliğine ilişkin herhangi bir değerlendirme;
- (g) sistemle ilgili olarak geçerli olan herhangi bir gönüllü programın veya endüstri standardının hükümleri.

3. Elektronik Ticaret Belgelerinin Zilyetliği, Ciro Edilmesi ve Hükümü

- (1) Bir kişi, bir elektronik ticaret belgesini elinde bulundurabilir, ciro edebilir ve elinden çıkartabilir.
- (2) Bir elektronik ticaret belgesi, eş değer bir kâğıt ticaret belgesi ile aynı etkiye sahiptir.
- (3) Bir elektronik ticaret belgesine ilişkin yapılan her şey (eğer varsa), bu belgeye eş değer bir kâğıt ticaret belgesine ilişkin yapılmış herhangi bir şeyle aynı etkiye sahiptir.
- (4) Bir elektronik ticaret belgesi, İskoç Parlamentosu'nun taşınır mal üzerindeki bir rehin teminatının oluşturulmasına ilişkin herhangi bir kanunun amaçları doğrultusunda cismani taşınır mal olarak kabul edilecektir.

4. Biçim Değişikliği

- (1) Yalnızca aşağıdaki durumların varlığı halinde; bir kâğıt ticaret belgesi, bir elektronik ticaret belgesine dönüştürülebilir ve bir elektronik ticaret belgesi, bir kâğıt ticaret belgesine dönüştürülebilir:
  - (a) belgenin dönüştürüldüğüne dair bir beyanın belgenin yeni biçimine eklenmesi ve
  - (b) belgenin dönüştürülmesine ilişkin sözleşmeden doğan veya diğer gerekliliklere uyulması.
- (2) Bir belgenin, birinci fıkra uyarınca dönüştürülmesi durumunda;
  - (a) belgenin eski şeklinin geçerliliği sona erer ve
  - (b) belgeye ilişkin tüm hak ve yükümlülükler belgenin yeni haliyle geçerli olmaya devam eder.

5. İstisnalar

- (1) Elektronik ticaret belgesine ilişkin olarak, 3. maddenin uygulanmaması gerektiğine yönelik bir irade, belgede tezahür etmişse veya bu irade, belgeden veya belgeyle ilgili hükümlerden makul bir şekilde anlaşılabilirse;
  - (a) 3. madde geçerli olmaz ve
  - (b) 4. madde de bununla bağlantılı olarak uygulanmaz.
- (2) 1'den 4'e kadar olan maddeler ve bunların fıkraları, aşağıdakilerle ilgili durumlarda uygulanmaz:
  - (a) Sertifikasız Menkul Kıymetler Düzenlemeleri 2001 (S.I. 2001/3755) uyarınca ilgili bir sistem aracılığıyla devredilebilen bir menkul kıymetin sertifikasız birimi veya
  - (b) Devlet Bakanı³ tarafından yapılan düzenlemelerde belirtilen türden bir belge veya senet.
- (3) Devlet Bakanı, yönetmelikler vasıtasıyla ikinci fıkranın (a) bendi ile tanınan istisnayı değiştirmek ve kaldırmak için bu maddeyi tanzim edebilir.
- (4) Devlet Bakanı, İskoçya ile ilgili olarak yürürlüğe girecek hükmü içeren ikinci fıkranın (b) bendi kapsamındaki düzenlemeleri yapmadan önce İskoç Bakanlarına danışmalıdır.
- (5) Bu madde kapsamındaki düzenlemeler,
  - (a) kanuni belge⁴ ile yapılacaktır;
  - (b) geçici hüküm, atıf hükmü, geçiş hükmü veya koruyucu hüküm içerebilir.
- (6) Bu madde kapsamındaki düzenlemeleri ihtiva eden bir kanuni belge, bu mevzuatın taslağı önceden sunulup parlamento kararıyla onaylanmadıkça düzenlenemez.

³ Kanun Tasarısının orijinal metninde "Secretary of State" olarak zikredilmiştir. Birleşik Krallık'ta genellikle devlet dairelerinden sorumlu kabine bakanları tarafından taşınan bir unvandır. Çoğu devlet dairesi bu unvanı taşıyan kişiler tarafından yönetilir. Bkz. <<https://www.parliament.uk/site-information/glossary/secretary-of-state/>> (Erişim Tarihi: 16.02.2023).

⁴ Kanun Tasarısının orijinal metninde "Statutory Instrument" olarak zikredilmiştir. Türkçeye "ikincil mevzuat" veya "kanuni belge" olarak çevrilebilir. Bu düzenlemeler, Birleşik Krallık'ta, yürütme organına devredilen yetki neticesinde ihdas edilmiş normlar olarak tanımlanabilir. Bkz. "Statutory Instruments Act 1946", <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/9-10/36/contents>> (Erişim Tarihi: 16.02.2023).

6. Atıf Hükümleri

- (1) 1882 tarihli Kambiyo Senetleri Kanununun⁵ 89B sayılı maddesinin ikinci fıkrasına şu düzenleme eklenecektir: “*veya Elektronik Ticaret Belgeleri Kanunu 2022’nin amaçları doğrultusunda elektronik ticaret belgesi olan herhangi bir şeye (bkz. ilgili kanunun 2. maddesi).*”
- (2) 1992 tarihli Deniz Yoluyla Mal Taşıma Kanununun⁶ 1. maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları ilga edilecektir.

7. Kapsam, Yürürlüğe Giriş ve Başlık

- (1) Bu Kanun, İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda’yı kapsar, ancak 3. maddenin dördüncü fıkrası yalnızca İskoçya’yı kapsar.
- (2) Bu Kanun, yayımlandığı günden başlayarak iki aylık sürenin sonunda yürürlüğe girer.
- (3) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenen kâğıt ticaret belgesi veya elektronik ticaret belgesi hakkında 3. ve 4. maddeler uygulanmaz.
- (4) Bu Kanuna, “Elektronik Ticaret Belgeleri Kanunu 2022” olarak atıfta bulunulabilir.

---

⁵ Bkz. “Bills of Exchange Act 1882”, <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/45-46/61>> (Erişim Tarihi: 16.02.2023).

⁶ Bkz. “Carriage of Goods by Sea Act 1992”, <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/50/section/1>> (Erişim Tarihi: 16.02.2023).